

8.5 CONFLICTE EDUCATIU A LES BALEARES. UNA CRONOLOGIA

Teresa Morlà Folch¹

El present article té com a objectiu realitzar un breu repàs del conflicte educatiu a les Illes Balears. Aquest ha estat elaborat mitjançant la visió proporcionada pel mitjans de comunicació entorn el decret que ha estat anomenat “Tractament Integrat de les Llengües” (TIL), també conegut com el decret del trilingüisme, ja que implanta que les tres llengües oficials a l’escola siguin el català, el castellà i l’anglès.

La anàlisi s’ha centrat l’any 2013, és a dir l’inici del curs 2013-14, data prevista per implantar el decret. Per realitzar la següent cronologia i la síntesi, a mode de balanç posterior, s’han utilitzat tres fonts: l’Ara Balear, d’àmbit regional i l’ABC i La Razón, ambdós nacionals. L’elecció d’aquests tres diaris respon a les indicacions que Chomsky i Herman van assenyalar en el seva proposta d’un “model de propaganda” (1988) pel que una de les condicions que fixen el diferent seguiment que cada mitjà de comunicació de masses realitza entorn un fet correspon a la magnitud, la propietat i l’orientació que el caracteritza. Aquest principi que explica una de les regles per tal que es produeixi la filtració “interessada” de la informació, justifica que no ens haguem limitat a una única font mediàtica d’informació i que les tres seleccionades siguin d’orientació ideològica i partidista clarament diversa.

¹ Mestra i estudiant del Màster: Transformació i innovació social. Universitat de Barcelona

CRONOLOGIA DELS FETS

19-04-2013

El Consell de Govern aprova el decret del Tractament Integrat de les Llengües (TIL). Aquest decret obliga a fer classes en català, castellà i anglès en proporcions iguals. Suposa un canvi de model educatiu que, a la pràctica, incrementa en la majoria de centres les hores lectives en anglès i castellà i rebaixa les que es fan en català.

2-05-2013

Bauzá destitueix al conseller d'Educació Rafael Bosch que havia dissenyat el TIL y es substituït per Joana Maria Camps, una agent de la propietat immobiliària que reconeix que no té gens d'experiència en la matèria, així Bauzá controla plenament la qüestió del TIL.

22-5-2013

El nou secretari autonòmic d'Educació, Guillem Estarellas, dicta unes instruccions que deixen en no res l'article del TIL que permetia mantenir una certa preeminència de l'ensenyament en català. La gran majoria de centres s'havien acollit a aquesta possibilitat i les noves instruccions generen un fort desconcert en el sector educatiu de Balears.

09-08-2013

Els i les docents anuncien que faran vaga al iniciar el curs.

03-09-2013

Els sindicats STEI-i i CCOO registren el 3 de setembre la convocatòria de vaga indefinida moguts per l'Assemblea de Docents, que la demana.

La aplicació de les instruccions d'Estarellas produeix la presentació de recursos als tribunals, ja que els directors expressen que no es respecta l'autonomia de centre. Hi ha consells escolar que ho qüestionen i el govern opta per expedientar als tres directors de Maó que van comunicar la seva negativa al decret.

07-09-2013

Paral·lelament el Tribunal Superior de Justícia suspèn l'aplicació del TIL, però el govern aprova un decret llei i l'aplica. Això escalfa encara més els animis, i conseqüentment front la negativa dels equips directius per aplicar aquest decret es produeix un degoteig constant d'expedients i dimissions per part dels directors i directores.

09-09-2013

Per fer front a la pressió social, el govern posa en marxa una campanya a internet promocionant el trilingüisme.

13-09-2013

Primer dia del curs escolar, la marea verda omple les escoles i instituts amb les samarretes de la plataforma Crida, i s'evidencia el descontentament de la Comunitat Educativa entorn el decret del TIL.

16-09-2013

La vaga s'inicia, la Comunitat Educativa expressa que amb un seguiment del 90% dels mestres i alumnes, i el que el Govern rebaixa al 20% les xifres. El seguiment anirà davallant, però les famílies hi col·laboren amb jornades d'aules buides.

Mestres de Catalunya i del País Valencià se solidaritzen amb la lluita de les Balears.

El govern no rectifica i segueix deslegitimitzant les reivindicacions, a més a més de demostrar el seu caràcter totalitari amb declaracions com aquestes: “No tirarem enrere mai” i la consellera d’Educació afegeix al Parlament que “només les urnes” poden canviar el model educatiu.

17-09-2013

Paral·lelament, la problemàtica de les balears adquireix ressò i arriba al Parlament Europeu. Eurodiputats catalans, balears i bascos protesten a Brussel·les per l’ofensiva de Bauzá contra el català. Han demanat per carta a la Comissió Europea que es pronunciï per “protegir el català” a l’escola coincidint amb la vaga indefinida de docents

20-09-2013

La Defensora del Menor vol dur a Fiscalia les crides per no portar els nins a escola, ha declarat que: “Els al·lots tenen el dret d’anar a escola i els pares el deure de portar-los-hi”. En aquesta línia la dos dies abans La Razón havia publicat: *menores obligados a ir de huelga en Baleares*.

24-09-2013

La universitat se suma oficialment al rebuig al TIL. La UIB “ha fet seva la denúncia sobre el sistema de Tractament Integrat de Llengües” en un comunicat

29-09-2013

Manifestació històrica a Palma “contra la imposició” del Govern Bauzá 100.000 persones surten al carrer contra el TIL demanant la seva retirada i la dimissió de Bauzá. La imposició del TIL, la intransigència del Govern en les negociacions, els expedients als directors de Maó, el decret llei per burlar la suspensió judicial del pla de trilingüisme i la rebaixa de l’ensenyament del català provoquen una protesta històrica a Balears.

- 04-10-2013 .El Govern tampoc no accepta la nova proposta dels docents i el conflicte s'enquista. La setena reunió de negociació també acaba sense acord. L'Executiu pretenia que es desconvocés la vaga per continuar negociant i els mestres, que l'aplicació del TIL es votés en referèndum a cada centre
- 05-10-2013 Els i les docents acorden canviar d'estratègia finalitzar la vaga indefinida, l'assemblea de Mallorca vota suspendre temporalment la vaga. Després de tres setmanes de vaga i evidenciat l'immobilisme del Govern en les negociacions, els i les docents decideixen aturar temporalment la vaga per no perjudicar els i les alumnes. Tanmateix, mestres i professors segueixen sense acceptar el TIL, i continuaran les seves protestes, però per altres vies.
- 07-10-2013 Les classes s'inicien amb l'objectiu de no aplicar el TIL.
- 08-10-2013 Els sindicats i la assemblea es neguen a continuar "perdent el temps" amb la Conselleria, estan indignats perquè el Govern no accepta la voluntarietat del TIL ni revisa els expedients a directors, tot i la suspensió temporal de la vaga. A més, els centres expressen que la conselleria no ha proporcionat més recursos per poder desenvolupar el TIL.
- 11-10-2013 José Ramón Bauzá contesta a la petició de fa una setmana del sindicat STEI demanant que participi de les negociacions i contesta que no intervindrà directament.
- 18-10-2013 El TSJIB desestima el recurs de l'STEI-i contra el decret d'aplicació del TIL. El tribunal, però, critica l'actuació del Govern Bauzá en aquest cas, que li ha causat "commoció"

31-10-2013	Els i les mestres de Menorca, Eivisa i Formentera anuncien que tornaran a fer vaga el dia 8 i l'11 de novembre. L'assemblea de docent va decidir tornar a les jornades de vaga en dies puntuals i apostar per la insubmissió quant s'apliqués el trilingüisme. L'assemblea de docents ha explicat que té significat especial aquestes dates, ja que el dia 8 és la celebració de l'assemblea de batlles de Mallorca en la que entre d'altres qüestions, tractaran el TIL. I el 11 de novembre, està previst que aquest dia comenci el procés d'avaluació de l'aplicació del TIL.
1-11-2013	Antoni Camps (diputat mallorquí del PP) va realitzar un article d'opinió entorn la vaga de docents publicat a L'Última hora Menorca. I conseqüència d'aquesta publicació declara sentir-se perseguit i creu que és víctima d'una persecució incontrolada per part dels docents que han emprés accions judicials contra ell.
8-11-2013	Les joventuts del PP editen un vídeo per justificar el TIL i la Llei Wert, afirmant que el decret del trilingüisme impulsa el coneixement de "nuestra lengua". Educació expressa que només el 17% dels docents de la pública han realitzat vaga i els convocants un 50%.
11-11-2013	Segon dia del mes de novembre que es convoca vaga, una vegada més no hi ha consens amb les xifres de seguiment; els sindicats expressen que ha estat secundada per un 30,27% i el Govern per un 13,4%.
12-12-2013	El PP refusa la readmissió dels tres directors expedientats. La portaveu popular, Mabel Cabrer, al·lega que el govern esta seguint amb la llei o el procediment administratiu.
25-11-2013	El cap de servei del TIL presenta la seva dimissió.
26-11-2013	Bauzá avisa que el TIL es "irrenunciable" i que no es modificarà.

30-11-2013	Una enquesta realitzada en 70 centres educatius per l'assemblea de docents expressa que el 63% dels consells escolars refusen el TIL.
04-12-2013	El PSOE presenta avui el recurs contra el TIL al Constitucional, ja que ahir la majoria absoluta del PP rebutjà en el ple del Parlament la derogació del TIL.
11-12-2013	La Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats ha passat per damunt els claustres i els consells escolars i ha donat per aprovades les programacions generals anuals (PGA) que havien estat rebutjades en quasi un 70% dels centres educatius de les Balears com a protesta a la imposició del TIL.

2. BREU ANÀLISIS DEL CONFLICTE EDUCATIU A LES BALEARES

Primerament, és important contextualitzar el decret TIL i anomenar aquells elements característics que justifiquen l'amplitud del conflicte. El Govern Balear, presidit per Bauzá del Partit Popular volia (i vol) implantar el TIL amb el pretext que cal disminuir el fracàs escolar, 39% a les Illes Balears², i s'afirma que si els infants dominen les tres llengües: català, castellà i anglès, aquest fracàs disminuirà. En la mateixa presentació de la llei s'especifica que: el Govern valora i respecta les decisions adoptades pels consells escolars dels centres educatius, no obstant, qualsevol votació del màxim òrgan d'un centre ha d'adaptar-se a la normativa vigent i complir-la, així doncs, anul·la la llibertat dels centres i afegeix que aquest decret llei és de compliment obligat a tots els centres educatius públics i concertats de les Illes Balears³. Aquesta llei s'havia d'implantar el curs 2013-2014 i s'havia de coronar l'any 2017-2018.

² una de les taxes més altes de l'Estat Espanyol

³ Informació extreta de: <http://til.caib.es/www/catala/preguntes-i-respostes-TIL/preguntesirespostes.pdf>

A trets generals, aquest decret destaca pel seu nul·l consent i participació de la Comunitat Educativa, tot mostrant series discrepàncies. Tant agents educatius com Govern comparteixen la visió que hi ha una alta taxa de fracàs escolar, tot i que els agents educatius discrepen que el TIL solucioni aquesta problemàtica. Des de la Comunitat Educativa es creu que aquest decret és simplement l'excusa que ha utilitzat el Govern per encobrir un nou model educatiu amb la finalitat de relegar el català, a més afirmen que amb aquesta política l'únic que s'aconsegueix és accentuar les desigualtats. A més, es defensa que el govern està anul·lant qualsevol sentiment que simpatitzi amb Catalunya, ja que vol restar importància a tots aquells elements de la identitat catalana, allunyant-se així d'un possible debat de la independència dels Països Catalans.

Mitjançant, els consells escolars i la *plataforma Crida* els i les docents de les Illes contraris al TIL s'han organitzat. En el manifest d'aquesta plataforma s'afirma que malgrat la desoladora situació de l'educació els governants han optat per retallar encara més la inversió en el sector educatiu. A més, en contraposició a la defensa oficial hi ha diversos sectors de la població que defensen que el model del govern de Bauzá està aprovant un pla que portarà a disminuir el professorat i relegar la llengua catalana, imposant un suposat trilingüisme, tot en un context de forta repressió; en definitiva, mesures que en cap cas milloren la situació educativa.

De fet, darrera de les reivindicacions en contra del TIL a les Illes hi ha una reivindicació molt més amplia a favor d'una escola pública de qualitat i això, no és nou a l'Estat Espanyol, ja que hi ha el moviment: *Escuela pública de tod@s y para tod@s*, també coneguts com *la marea verde* que va néixer a la Comunitat de Madrid fruit de les retallades en educació durant el curs 2011-12 i aquesta reivindicació s'ha fet extensible a tot el territori espanyol. Aquest moviment té com a tret significatiu l'ús de samarretes de color verd (d'aquí el nom de *marea verde*). A les Illes Balears tenen el seu propi missatge: CRIDA per una educació pública de qualitat, tanmateix també han adquirit el color verd

com a símbol de la mateixa lluita, ja que el problema educatiu no és només a les Illes Balears. En els últims anys, el Partit Popular liderat per Wert i Bauzá no han amagat el seu afany per destruir l'escola pública. El Decret TIL sembla ser la gota que ha fet vessar el got a les Illes, i la Comunitat Educativa no està disposada a acatar.

Per adquirir una visió global de la problemàtica a les Illes Balears és interessant destacar que paral·lelament el PP Balear ha aprovat dues lleis íntimament relacionades. Entorn la primera llei el diari Ara Balear publica un article: "El parlament va aprovar que els Països Catalans no existien i que les Balears no en formen part" (10/12/2013). Per altra banda, 9 dies més tard es va aprovar la llei de símbols. La llei de símbols és fruit de les mobilitzacions en contra del TIL, ja que en moltes escoles hi havia crespons de la senyera penjant de les façanes dels centres educatius i a causa de l'afany del Govern popular per trencar amb qualsevol vincle amb Catalunya, i conseqüentment amb la història dels Països Catalans va fer ús de la majoria absoluta, una vegada més, per aprovar la llei sense el suport de cap altre partit.

Si es realitza un repàs dels fets, es pot afirmar que el decret es va acceptar de manera unilateral per part del govern i va obtenir la negativa dels sindicats de professors i professores, sindicats d'estudiants i de la Federació d'associacions de pares i mares. L'autoritat emprada per part del Govern va fer polaritzar la ciutadania a favor o en contra del TIL, potenciant el sorgiment de les mobilitzacions més enllà de la Comunitat Educativa. L'organització ciutadana en contra de l'aplicació del TIL es pot qualificar ja de moviment social, seguint la teoria de Tilly (2009): correspon a una part de la societat civil que s'ha mobilitzat en contra de l'absència de llibertat que s'imposa des d'un poder polític determinat. Tanmateix, dels tres diaris analitzats només el diari Ara Balear l'ha definit com moviment social i ha potenciat aquest qualificatiu donant-li continuïtat a la lluita engendrada, en contraposició l'ABC i La Razón (i de manera més polaritzada La Razón) ho han tractat com unes reivindicacions aïllades de les Illes Balears a més, ambdós diaris han silenciats que aquestes mobilitzacions hagin tingut una repercussió internacional.

En definitiva, transcorregut el curs caldrà veure si aquest moviment social, que sembla que està agafant força, acaba tenint consistència i aglutina diverses lluites, tot això perdurant en el temps, així doncs, cal estar atentes i atents a les formes de WUNC (valor, unitat, número i compromís) per part de la població, expressat per Tilly (2009), per poder especificar de manera acurada de quin tipus de moviment social estem parlant.

3. REFERÈNCIES

- Chomsky, N. (1988, primera edició) Los guardianes de la libertad propaganda, desinformación y consenso en los medios de comunicación de masas. Editorial Crítica: Barcelona.
- Neveu E. (2002) Sociología de los movimientos sociales. Hacer: Barcelona
- Tilly, C. (2009). Los movimientos sociales, 1768-2009: desde sus orígenes a Facebook. Editorial Crítica: Barcelona
- ABC, Madrid, Voceto. Consultat: gener – desembre 2013
(<http://www.abc.es>)
- Ara Balears, Palma de Mallorca, Grupo Planeta. Consultat: gener - desembre 2013
(<http://www.arabalears.cat>)
- La Razón, Madrid, Audiovisual Española S.A. Consultat: gener – desembre 2013
(<http://www.larazon.es>)
- <http://plataformacrida.blogspot.com>
<http://til.caib.es/www/catala/preguntes-i-respostes-TIL/preguntesirespostes.pdf>